

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze diplomové práce

**Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v právní úpravě
a praxi ČR**

Eduard Zboran

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce je zaměřena na právní úpravu problematiky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP), následně se zabývá uplatněním této problematiky v podmínkách zvoleného subjektu. V úvodu se diplomová práce věnuje vymezení pojmu BOZP. Jsou stanoveny cíle práce a popsána metodika vedoucí k dosažení těchto cílů. Následuje teoretická část, která shrnuje základní právní úpravu zvolené problematiky v rámci České republiky. Pojednáno je také o systémech řízení BOZP. Praktická část práce popisuje uvedenou problematiku v podmínkách konkrétního subjektu, kterým je největší producent hnědého uhlí v České republice – společnost Severočeské doly a.s. Je zhodnocena úroveň zajištění BOZP v rámci této společnosti a je také posouzena stávající právní úprava BOZP. V závěru jsou sumarizovány výsledky práce jako celku. Práci zakončuje seznam použité literatury a seznam příloh.

Klíčová slova

bezpečnost a ochrana zdraví při práci, zaměstnanec, zaměstnavatel, pracovní úraz, nemoc z povolání, prevence rizik

Cíl a metodika práce

Cílem práce je komplexní analýza platné právní úpravy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v české právní úpravě. Diplomová práce se v tomto ohledu zaměřuje na klíčové právní normy zákonného i podzákonného charakteru a seznamuje čtenáře se základními pojmy, právy a povinnostmi, ale také dozorem v rámci uvedené problematiky. Dalším cílem práce je zmapování aplikace právní úpravy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v podmínkách zvoleného podniku. V závěru diplomové práce nechybí vyhodnocení platné legislativy a celkové bezpečnosti vybraného subjektu.

Při zpracování diplomové práce je použita zejména metoda literární rešerše, kompilace názorů z odborné literatury a interpretace právních předpisů. Mezi dalšími zdroji této práce jsou dokumenty zveřejněné Českým báňským úřadem, Státním úřadem inspekce práce a interní dokumenty společnosti Severočeské doly a.s. Zdrojem byly také rozhovory se zaměstnanci společnosti Severočeské doly a.s., zařazenými do oboru bezpečnosti a hygieny práce a požární ochrany. Autor rovněž vychází z osobní zkušenosti, kdy je v rámci posuzované společnosti zaměstnán jako firemní právník. Dále je použita metoda srovnání

ve smyslu porovnání stavu BOZP ve vybrané organizaci (společnosti) s požadavky stávající legislativy. Diplomová práce přitom vychází z právní úpravy účinné k 1.9.2015.

Výsledky a doporučení autora

S ohledem na roztržitost a obšírnost problematiky BOZP si diplomová práce nekladla za cíl podrobně popsat celou dotčenou právní úpravu. Z toho důvodu se diplomová práce omezila na základní legislativní požadavky ve vztahu k uvedené problematice. Zaměřuje se na práva a povinnosti zaměstnavatele, zmiňuje požadavky na pracovní prostředí, organizaci práce, školení zaměstnanců, zajištění poskytování pracovnělékařských služeb či poskytování osobních ochranných pracovních prostředků. Základní zásadou, která se přitom prolíná celou právní úpravou, je princip prevence rizik.

Právní úprava BOZP je v České republice poměrně detailní, často novelizovaná a také respektuje požadavky evropské legislativy. Její určitou nevýhodou je roztržitost do řady právních předpisů, v důsledku které je nepřehledná a pro zaměstnavatele proto není snadné se v ní zorientovat. Na druhou stranu roztržitosti právní úpravy – zejména v řadě prováděcích předpisů, nelze jednoznačně vnímat negativně. Právní úprava je sice značně nepřehledná, nicméně její roztržitost a podrobná úprava v prováděcích právních předpisech jí umožňuje pružněji reagovat na nové požadavky na zajištění BOZP, které klade technologický vývoj a nové poznatky na poli BOZP a také měnící se evropská legislativa.

Určitou výhradu, co se stávající právní úpravy týče, lze mít k chybějícímu požadavku na zajištění provádění kontroly odborně způsobilými osobami v případě kontroly prováděné na základě zákoníku práce odborovými organizacemi. Nelze tak zcela vyloučit riziko, že orgány státního dozoru, kterým může kontrolující odborová organizace dát podnět k šetření, budou šetřit zcela neopodstatněné podnět a dojde tedy ke zbytečnému zatížení orgánů státního dozoru. Rovněž nelze vyloučit riziko nesprávného zaměření kontroly, pokud kontrolu vykonává odborně zcela nezpůsobilý kontrolor. Dle názoru autora by bylo vhodné tato rizika omezit tím, že budou stanoveny základní požadavky na odbornost členů odborových organizací, které provádějí kontrolu. Kontrolu může vykonávat i příslušný odborový svaz, který má zpravidla silné odborné zázemí, případně může proškolit jednotlivé kontrolory z řad odborové organizace.

Praktická část práce se zabývá zajištěním BOZP ve společnosti Severočeské doly a.s., která je největším producentem hnědého uhlí v České republice s podílem na českém trhu 56,48 % (za rok 2014). Diplomová práce popisuje celkovou zajištěnost BOZP v této společnosti, zmiňuje jednotlivé pracovní úrazy a rizika v provozu této společnosti, nevyhýbá se ani rozborům úrazovosti. Z poskytnutých údajů je patrné, že společnosti se daří držet úrazovost na nízké úrovni a úrazovost má klesající tendenci.

Přes vyhovující úroveň zajištění BOZP ve společnosti Severočeské doly a.s. byly zjištěny některé dílčí nedostatky, které bylo doporučeno odstranit. Bylo zjištěno, že na provozu skrývka těžební lokality Doly Bílina došlo ze strany zaměstnanců k porušení technologického postupu závodního lomů č. 89/2011- *pokyny pro obsluhu a údržbu zařízení dálkové pásové dopravy na lomu Bílina*, podle kterého mají zaměstnanci povinnost zajistit proti uvedení do pohybu vozík kolejové násypky (tj. vozík sloužící k zachycení padající horniny poblíž těžícího velkstroje, a to tak, aby nepadala na zařízení dálkové pásové dopravy). Dne 2.1.2013 došlo k mimořádné události, kdy došlo k přetržení lana, pomocí kterého byl vozík kolejové násypky přemísťován dozerem. Nezajištěný vozík se na kolejích vlivem gravitace uvedl do pohybu, ve vysoké rychlosti narazil do překladače pásového dopravníku (zařízení podobné buldozeru, sloužící k přemísťování částí pásové dopravy, po které je v prostoru hnědouhelného dolu přemísťován nerost nebo skrývka), čímž dle znaleckého posudku způsobil škodu na majetku společnosti v celkové výši 374 800,- Kč. Přestože překladač v době srážky obsluhovala osádka čítající jednu osobu, k pracovnímu úrazu naštěstí nedošlo. Rozhovorem se zaměstnanci pracujícími na těžební lokalitě Doly Bílina bylo zjištěno, že k nedostatečnému zajištění vozíku kolejové násypky proti působení gravitace nedošlo poprvé. Bylo doporučeno upřesnit znění technologického postupu č. 89/2011 který hovořil pouze v obecné rovině o povinnosti zajistit zařízení dálkové pásové dopravy (což je i vozík kolejové násypky), konkrétně bylo doporučeno zapracovat povinnost zajistit vozík kolejovými zářkami před působením gravitace. Dále bylo doporučeno přistoupit k prokazatelnému seznámení zaměstnanců s upraveným technologickým postupem a z jakékoliv jeho dalšího porušení, byť i bez mimořádné události, vyvodit následky, ať už v podobě vytýkacího dopisu či v podobě krácení prémiové složky mzdy. Smyslem těchto opatření je zvýšit bezpečnost práce při budoucí manipulaci s vozíkem kolejové násypky.

Při kontrole vnitřních řídicích dokumentů byl objeven nedostatek, kdy část z nich byla po rekodifikaci soukromého práva vydána jiným členem představenstva, než předsedou

představenstva. Přitom ustanovení § 164 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, v platném znění stanoví, že „*má-li právnická osoba s kolektivním statutárním orgánem zaměstnance, pověří jednoho člena statutárního orgánu právním jednáním vůči zaměstnancům; jinak tuto působnost vykonává předseda statutárního orgánu.*“ Mezi dotčené vnitřní řídicí dokumenty patří např. opatření výrobního ředitele č. 28/2014, které upravuje zásady ochrany před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami. Vydavatel tohoto opatření je členem představenstva společnosti, ovšem není jeho předsedou. Jelikož výkladově je citované ustanovení občanského zákoníku neustálené a společnost nemá pověřeného jiného člena představenstva jednáním vůči zaměstnancům, bylo doporučeno, aby interní řídicí dokumenty nevydávali jiní členové představenstva než jeho předseda. Toto opatření si klade za cíl zajistit jednoznačným způsobem závaznost vnitřních řídicích dokumentů pro zaměstnance.

Důležitý nedostatek byl zjištěn v souvislosti s odměňováním zaměstnanců, kdy konstrukci prémiové složky mzdy spoluvytváří u technickohospodářských zaměstnanců na úseku výrobního ředitele kritérium „nepřekročení podílu četnosti registrovaných pracovních úrazů“, které je dáno za celý úsek výrobního ředitele. Složitost, odpovědnost a namáhavost práce se podle ustanovení § 110 odst. 3 zákoníku práce posuzuje mimo jiné podle míry odpovědnosti za škody, zdraví a bezpečnost. Pracovní výsledky se podle ustanovení § 110 odst. 5 zákoníku práce posuzují podle množství a kvality, přičemž za součást kvality práce je obecně vnímána i bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Podíl jednotlivých zaměstnanců tak není v tomto kritériu přímo vyjádřen a není ani vyjádřitelný - hledisko je zcela anonymní. Prémie je bezesporu složka mzdy, která má příslušné zaměstnance stimulovat k očekávaným pracovním výsledkům. Hledisko, které se týká rozsáhlého úseku zaměstnavatele jako celku, však tuto úlohu neplní. Bylo doporučeno kritérium formulovat tak, aby na svěřeném úseku příslušného technickohospodářského zaměstnance nebyly vykázány pracovní úrazy, nebo ty, které vykázány byly, nepřekročily určitý tolerovaný počet směn dočasné pracovní neschopnosti. Jedině takovým postupem bude dosaženo souladu s platnou právní úpravou.

S ohledem na výše uvedené lze uvést, že práce naplnila cíle, kladené v jejím zadání. Práce může do budoucna posloužit i jako metodická pomůcka pro zaměstnavatele, pro osoby zabývající se uvedenou problematikou, či může posloužit ke zvýšení povědomí čtenáře o důležitosti a významu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Seznam vybraných zdrojů

BĚLINA, Miroslav, DRÁPAL, Ljubomír a kolektiv. Zákoník práce: komentář, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1616 s. ISBN: 978-80-7179-251-2

ČERMÁK, Jan. Bezpečnost práce. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2006. 721 s. ISBN: 80-7317-051-5

NEUGEBAUER, Tomáš. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce neboli o čem je současná BOZP. 1 vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 260 s. ISBN: 978-80-7357-556-4

MAKARIUS, Roman. České horní právo, díl II., 1. vydání. Ostrava: Montanex a.s., 2000. 172 s. ISBN: 80-7225-038-8

ŠUBRT, Bořivoj. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Olomouc: Anag, 2007. 839 s. ISBN 978-80-7263-400-2

VEBER, Jaromír, PINCOVÁ, Eva. Management bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. 149 s. ISBN 978-80-86946-46-7